

המוקד לפליטים ולמהגרים ע"ר

דוח פעילות שנתי

2020

תוכן עניינים

תקציר מנהלים **2**

2020 במבט-על **3**

2020 - דוח פעילות מפורט **5**

1. **הגנה על זכויות במהלך משבר הקורונה** **5**
2. **הגנה על זכויות מבקשי מקלט ופליטים** **9**

2.1 הבטחת צרכי קיום בסיסיים והתגברות על מכשולים בירוקרטיים 9

2.2 שיפור מערכת המקלט 11

2.3 שינוי תפישות בקרב הציבור הישראלי 13

2.4 סיוע למבקשי מקלט פוטנציאליים חדשים 15

3. **הגנה על קורבנות סחר בבני-אדם** **15**
4. **הגנה על זכויות מהגרים** **19**
5. **הגנה על זכויות עצורים במעצר מנהלי-הגירתי** **20**
6. **שינויים ארגוניים** **23**

תקציר מנהלים

שנת 2020 עמדה בסימן מגפת הקורונה. המגיפה הכתה בישראל במהלך חודש פברואר, וסגר כללי במדינה הוכרז ב-15 במארס. התפרצות המגפה בישראל הובילה אותנו למירוץ נגד השעון, **וצוות המוקד מיהר לבצע כמה מהלכים במקביל: התאמת השירותים שאנו מעניקים לקהילה למגבלות החדשות, לצד מתן מענה מספק לדרישה הגוברת לסיוע מצד אלפי מבקשי מקלט אשר איבדו את עבודתם בן-לילה, או אשר נמצאו בסיכון מוגבר להידבקות במתקני המעצר**. בעודנו מתמודדים עם הצרכים של מספר חסר תקדים של לקוחות בכל חודש, ועם האתגר הטמון בחוסר היכולת לפגוש את הלקוחות שלנו פנים-אל-פנים, התחלנו להתרגל לדפוסי העבודה החדשים, והמשכנו לשנות ולשפר את דרכי העבודה שלנו כדי להתאים אותן בצורה הטובה ביותר לצרכים המשתנים-תדיר.

אך בעודנו מביטים אחורה על השנה האחרונה, אנו רואים שהמגפה גם פתחה אפשרויות חדשות לשינוי, **ואילצה את הממשלה להכיר בכך שמבקשי מקלט ופליטים הם חלק מהחברה הישראלית, ולהכיר בכך שהבריאות הגופנית והבריאות הנפשית של הקהילות השונות כרוכות זו בזו**. הקשרים שלנו עם משרד הפנים התחזקו בתקופה זו, לאחר שפעלנו יחד להבטיח שלמבקשי המקלט תהיה גישה לאשרות השהייה שלהם – המסמך היחיד שמאפשר להם לגשת לחשבונות הבנק שלהם ולעבוד כדין. אחרי שנה של מענה לצרכים חסרי תקדים, וקידום מדיניות בלתי פוסק מול משרדי הממשלה, הצלחנו ליצור מציאות חדשה, ההולמת את המגבלות הבריאותיות ואת צורכי הקהילות שאנו מייצגים. בנוסף, ראינו השנה שינויים אדירים ביחס לקורבנות סחר בבני אדם. בהמשך לעבודה האינטנסיבית שלנו לאורך השנה כולה – בשדה המשפטי ובשדה הציבורי – חוליית המאבק בסחר בבני אדם במשטרה החלה, סוף-סוף, לראות בעצמה מי שתפקידה להגן על הקורבנות. עם הכניסה לשנת 2021, העתיד נותר לוט בערפל. רבים ממבקשי המקלט בישראל עדיין אינם מועסקים, אינם זכאים לדמי האבטלה המגיעים לתושבים ישראלים ומתקשים להתפרנס ו"לגמור את החודש". עם זאת, הזדמנויות חדשות החלו לצוץ בכל הנוגע למערכת המקלט הכושלת. **אנו נעשה כל שביכולתנו בכדי לעזור לקהילה בזמנים המאתגרים שעוד צפויים לנו, ולפעול לכך שמדינת ישראל תקיים את מחוייבותה לצדק ולהגנה על פליטים.**

2020 במבט-על

2020: הישגים במספרים	
מספר הלקוחות שסייענו להם	**5,444** (בהשוואה ל-1,189 ב-2019). מתוכם **669** נשים
מספר האנשים ששחררנו ממעצר	**20** (19 מבקשי מקלט, אדם חסר אזרחות אחד)
מספר ההתערבויות המשפטיות שהגשנו	**100** (70 בשם מבקשי מקלט, 12 בשם מהגרים, 8 בשם חסרי אזרחות, 10 בנוגע למעצר הגירתי) (בהשוואה ל-50 ב-2019)
מספר אייטמים שפרסמנו בתקשורת	**184** (115 בתקשורת העברית, 69 בכלי תקשורת זרים). **30%** מכלל האייטמים היו בהשתתפות ישירה של פליטים ומהגרים.
מספר משתתפים באירועים חברתיים שיזמנו לחיבור בין מבקשי מקלט וישראלים	**200** באירועים פנים-אל פנים, **15,000** צופים באירועים מקוונים
מספר דו"חות מחקר וניירות עמדה שפרסמנו	**6** (הכוללים למעלה מ-200 עמודי מחקר)
פעילויות ומפגשים לקידום מדיניות שקיימנו	**56**

2020: הישגים מרכזיים
✓ הובלנו (בהובלה משותפת) את השולחן העגול המשותף לממשלה ולארגונים החברתיים בנושא חסרי מעמד בישראל בתקופת מגפת הקורונה
✓ ביטלנו את הדרישה להגעה פיזית ללשכות רשות האוכלוסין לצורך חידוש אשרות שהייה או הפקדת דמי ערבות בתקופת הקורונה
✓ יצרנו תקדימים משפטיים אשר תרמו לשחרור המוני של מהגרים עצורים במעצר הגירתי – ירידה של 70% במספר המהגרים העצורים במהלך שנת 2020
✓ עתירה לבג"ץ שהגשנו כנגד חוליית הסחר במשטרת ישראל הובילה ליצירת נוהל חדש לפיו מזוהים ומרואיינים מעתה קורבנות סחר בבני אדם וקורבנות החזקה בתנאי עבדות
✓ בעקבות פניותינו, הממשלה התחייבה להגדיל את המשאבים המוקצים לחקירת תיקי סחר בבני אדם ולהגנה על קורבנות הסחר בבני אדם
✓ בזכותנו, שני לקוחות אריתראים זכו במעמד פליט

- ✓ בעקבות פעילותנו, 27 נשים אתיופיות אשר נפלו קורבן לסחר בבני אדם וחלקן היו מועמדות לגירוש זכו לקבל ויזת עבודה לשנה
- ✓ שידרנו ראיונות אישיים בהשתתפות מבקשי מקלט ועדויות אישיות של פליטים לאלפי ישראלים ברשת

2020: אייטמים נבחרים בתקשורת העברית	
Ynet 04.04.2020	טור דעה מאת עו"ד ענבר בראל: חייבים להעביר למבקשי המקלט את כספי הפיקדון
גלצ 17.06.2020	משנים מדיניות: המשטרה תקים מנגנון ערר להחלטותיה בעניין קורבנות סחר ועבדות
חדשות 13 18.06.2020	תחקיר המקור על רשות האוכלוסין: "השפלה בחסות המדינה"
הארץ 05.08.2020	רשות האוכלוסין לא מקבלת מבקשי מקלט בלשכתה באילת, ומפנה אותם לבני ברק
כאן 11 05.09.2020	אונס, מכות והרעבה: הנשים שנחטפו ועונו, מצאו בית בישראל - ועומדות בפני גירוש
ידיעות אחרונות 15.11.2020	"רצינו למות שם": תנאים קשים במתקן המעצר למגורשים בנתב"ג

2020 - דוח פעילות מפורט

1. הגנה על זכויות במהלך משבר הקורונה

תקופת המגפה חייבה את המוקד לעבודה קשה ואינטנסיבית, שלא ידענו כמוה בעבר. במהלך סוף שבוע אחד, אחרי שהוחל סגר כללי במדינה, כל הצוות שלנו החל לעבוד מהבית. השינוי הבולט ביותר היה בעבודת הקו החם שלנו, אשר **הפך למוקד טלפוני הפועל בכל יום כדי לענות למבול הלקוחות שהתקשרו אלינו בשאלות ובבעיות הנוגעות למגפת הקורונה ולהשפעותיה**. המצב השתנה במהירות רבה כל כך, שהצוות הניהולי שלנו, שמורכב מהמנהלות של כל מחלקה, יחד עם מנהלת פיתוח המשאבים שלנו ומנכ"לית המוקד, נפגש בכל בוקר בשעה שבע לפגישת זום יומית שנמשכה קרוב לשעתיים, כדי לדון בהתפתחויות היום הקודם ולגבש אסטרטגיות להתמודד עם היום שבפתח. **במשך שלושת החודשים הראשונים של המגפה בישראל, הקו החם שלנו סייע למספר כפול של אנשים מזה לו סייענו בכל שנת 2019.** היו ימים שבהם סייענו ל-100 לקוחות חדשים מדי יום. עם חלוף הזמן, הסתגלנו לדרישה העצומה וחסרת התקדים לסיוע באמצעות הטמעת טכנולוגיות חדשות שנועדו לעזור לנו לסייע לקהילה. בהדרגה, צמצמנו לשלושה את מספר הימים שבהם אנו מספקים מענה טלפוני, אחר כך לשניים ולבסוף חזרנו למענה טלפוני של יום אחד בשבוע. השינוי התאפשר משום שפתחנו אפשרויות תקשורת נוספות דרך וואטס-אפ ופייסבוק.

ככל שחלף הזמן, והצוות שלנו הסתגל למציאות החדשה והצליח לפשט הרבה מהאתגרים עמם התמודדו קהילות המהגרים, הפליטים ומבקשי המקלט בתקופת המשבר, פנינו להעצמת הקהילה, במטרה לאפשר לחברי הקהילה לפעול מול רשות האוכלוסין וההגירה באופן עצמאי, מבלי להזדקק לתיווכנו. כך, למשל, הפקנו סרטוני הסברה ופרסמנו אותם בפייסבוק. בסרטונים הסברנו כיצד לחדש אשרות שהייה באופן מקוון וכיצד ליצור קשר עם משרד הפנים. הסרטונים פורסמו בטיגרינית, בערבית, בעברית ובאנגלית והגיעו לעשרות אלפי מבקשי מקלט. בזכותכם, רבים מחברי הקהילה הצליחו לחדש בעצמם את אשרות השהייה שלהם. **הצלחה זו לא רק תרמה מאוד להעצמת הקהילה, אלא שחררה את צוות הקו החם, ואפשרה לנו להתמקד בניהול התיקים המורכבים ביותר**, במקום לעסוק במספר עצום של תיקים פשוטים.

הובלה משותפת של השולחן העגול המשותף למשרדי הממשלה ולארגוני החברה האזרחית בנושא חסרי מעמד בישראל במשבר הקורונה

ב-23 במרץ הזמינה דינה דומיניץ, המתאמת הבין-משרדית למאבק בסחר בבני אדם, את ד"ר איילת עוז, מנכ"לית המוקד לפליטים ולמהגרים, להוביל במשותף את השולחן העגול המשותף למשרדי הממשלה ולארגוני החברה האזרחית בנושא חסרי מעמד בישראל בתקופת הקורונה, כראש נציגות ארגוני החברה האזרחית. ד"ר עוז פנתה לארגונים שותפים

ויצרה ועדה קטנה של נציגים מחמישה ארגוני חברה אזרחית מובילים, אשר ייצגו את ארגוני המגזר השלישי בשולחן העגול. בעבודה משותפת, תוך 24 שעות, הארגונים השותפים גיבשו תיאור מקיף של צרכי הפליטים, המהגרים וחסרי-המעמד בישראל נוכח המשבר. ד״ר עוז גם הזמינה אקטיביסטים בולטים מקהילות המהגרים והפליטים עצמן לחלוק את התובנות שלהם באופן בלתי מתווך עם נציגי הממשלה. **בהובלת ד״ר עוז, ארגוני החברה האזרחית ומנהיגי הקהילות הציגו את תמונת המצב המיידית ליותר מ-50 נציגים של מגוון משרדי ממשלה, רשויות ממשל ונציגי גופים פילנתרופיים.**

בהמשך למפגש זה, ד״ר עוז נשארה בקשר קרוב עם עמיתיה בשולחן העגול ועם פקידי ממשל רבים, בכדי להבטיח שאף אחת מן הסוגיות המרכזיות שהועלו לא תיוותר ללא מענה. לא כל הסוגיות אשר הועלו על ידי הארגונים זכו למענה שהומלץ על ידי ד״ר עוז ועל ידי שאר נציגי הארגונים, אולם השולחן העגול סיפק לנו ולמנהיגי הקהילה עצמם גישה חסרת-תקדים למקבלי ההחלטות, והאיץ את העברת הסיוע הממשלתי והפילנתרופי לחסרי מעמד בשלבים הראשונים של משבר הקורונה.

שחרור כלואים במהלך משבר הקורונה

בתחילת משבר הקורונה, שירות בתי הסוהר (שב״ס) החליט להעביר את כלל המהגרים העצורים מבית הסוהר סהרונים לבית הסוהר גבעון, על מנת שסהרונים יוכל לשמש כמתקן בידוד לכלואים שיימצאו חיוביים לקורונה. העברה זו הגבירה משמעותית את הצפיפות בבית הסוהר גבעון, דבר אשר היה עלול להאיץ את התפשטות הנגיף בין העצורים, במקרה של הידבקות. אשר על כן, החלטנו לפעול ככל יכולתנו על מנת לשחרר כמה שיותר כלואים במעצר הגירתי, ובייחוד מבקשי מקלט מסודן ומאריתריאה אשר הוחזקו תחת הנוהל הפלילי, והיו עלולים להישאר במעצר לזמן בלתי מוגבל בלא התערבות שלנו. לצד פניה עקרונית ששלחנו למשרד המשפטים ולמשרד הפנים בבקשה לשחרר את כל העצורים ב״נוהל הפלילי״ שאינם מהווים סכנה לבטחון הציבור, החלטנו שנפעל לייצג כמה שיותר כלואים גם במישור הפרטני. סדרה של בקשות שחרור והליכים משפטיים שהגשנו הובילה להישגים עקרוניים ותקדימיים, **ולשחרורם של 12 כלואים בתקופה של כחודשיים** (בהשוואה לממוצע שחרור של כחמישה עצורים בשנה, מאז סגירת מתקן חולות). גם עצורים רבים נוספים, שאותם לא ייצגנו, שוחררו מן המעצר בהתבסס על התקדימים המשפטיים שיצרנו, מה שהוביל בסך הכל **לשחרורם של יותר ממחצית הכלואים במתקני המעצר למהגרים במהלך משבר הקורונה.**

אחד מן ההישגים המשפטיים שהובילו לתוצאה החשובה הזו היה פסק דין שנתן בית המשפט המחוזי בשתי עתירות שהגשנו. העתירות הוגשו כנגד החלטות של בית הדין לביקורת משמורת אשר מנעו את שחרורם של עצורים רק משום שלא יכלו להציג בפני בית הדין ערבים שיתפקדו כמשמורנים ויסכימו להשגיח עליהם בכל עת, לתקופת זמן בלתי-מוגדרת לאחר שחרורם ממעצר. **בית המשפט המחוזי הסכים עם עמדתנו שדרישה זו, שהייתה בעבר הנורמה בתיקי שחרור, היא מוגזמת ובלתי מוצדקת** בתיקים שבהם העצור אינו מהווה סכנה משמעותית לבטחון הציבור. הדבר הוביל לשחרור שני הלקוחות דלעיל, ולאחר מכן

לשחרור עצור שלישי, ובנוסף, לתקדים זה צפויה להיות השפעה מתמשכת, גם הרבה אחרי תום משבר הקורונה.

הישג משמעותי שני שהשגנו נוגע להפקדת ערבות כספית כתנאי לשחרור העצורים. הפקדת ערבות היא דרישה סטנדרטית לשחרור, אך בעבר ההפקדה התאפשרה רק בהתייצבות אישית ביחידת הערבויות בנמל התעופה בן גוריון. עמדתנו הייתה כי במהלך תקופת החירום, להכריח את הערבים להגיע למשרדי יחידת הערבויות כדי להפקיד את דמי הערבות באופן אישי, בתקופה שבה מוטלות מגבלות על התנועה, מהווה סיכון לא הכרחי לבריאות. טענו עוד כי אם לא תימצא דרך אלקטרונית חלופית להפקיד את דמי הערבות, יש לבטל את דרישת ההפקדה לחלוטין. בית הדין לביקורת משמורת קיבל את הטיעון שלנו וארבעה עצורים שוחררו, כשהותר להם להפקיד את דמי הערבות שלהם בשלב מאוחר יותר, לאחר הסרת מגבלות התנועה. זאת ועוד, **החלטות אלה הובילו את המדינה לגבש מנגנון להפקדת דמי ערבות באופן מקוון, מנגנון אשר ימשיך לפעול גם בתום תקופת הקורונה**.

הבטחת גישה לאשרות תקפות למבקשי מקלט במהלך משבר הקורונה

אשרות שהייה תקפות הן תנאי-סף לניהול חיים תקין עבור מהגרים ומבקשי מקלט. ללא אשרות תקפות, מבקשי מקלט אינם יכולים לעבוד באופן חוקי, לגשת לחשבונות הבנק שלהם או לקבל את כספי הפיקדון שהם זכאים להם. עד למארס 2020, מבקשי מקלט חידשו את אשרתם באמצעות התייצבות אישית בלשכת משרד הפנים בבני ברק. בעקבות הסגר שהוטל על כלל המדינה באמצע מארס, עלה צורך דחוף למצוא אלטרנטיבה לחידוש האשרות, על מנת שלא לגרום למבקשי מקלט להיאלץ לבחור בין צרכי הקיום הבסיסיים ביותר שלהם לבריאותם. פעלנו בכל דרך שעומדת לרשותנו, ובעקבות כך, בתוך יומיים הקים משרד הפנים מערכת מקוונת המאפשרת למבקשי מקלט המצויים תחת הגנה קבוצתית לחדש את אשרתם ללא צורך בהתייצבות אישית. אולם על אף הצלחה זו, שתשפיע באופן משמעותי על חייהם של מבקשי המקלט גם לאחר תום המגיפה, נתקלנו בבעיות רבות במערכת המקוונת החדשה, וההתמודדות עם כשלים אלו, תוך חתירה מתמדת לשיפור, היוותה חלק ניכר מן הסיוע הפרטני והרוחבי שלנו במשבר.

הסוג הראשון של הבעיות בהן נתקלנו היה טכני. האתר שבו אוכסנה המערכת המקוונת התרסק לעיתים קרובות, האשרות שחודשו באמצעותו הציגו תאריכים שגויים ולצורך החידוש, נדרשו מבקשי המקלט להזין למערכת נתונים אזוטריים ולעיתים לא ידועים. מכיוון שבמהלך המשבר פיתחנו תקשורת קרובה עם אנשי רשות האוכלוסין, מרבית הבעיות הטכניות תוקנו במהירות לאחר בקשתנו. **הסוג העיקרי השני של הבעיות נגע לדרך שבה התייחסו מעסיקים ואחרים למסמך החידוש האלקטרוני.** מסמך החידוש המקוון, שהיה למעשה תדפיס מאתר האינטרנט, לא נשא חותם רשמי של משרד הפנים, כך שחלק מהמעסיקים, בעלי הבתים ואחרים סירבו לקבל את המסמך כאשרה תקפה, וחשבו שהוא מסמך מזויף. הצפנו קושי זה בפני רשות האוכלוסין, ובעקבות בקשה שהוצאנו, שנתמכה בפומבי על ידי

חברת הכנסת תמר זנדברג, שונה מבנה התדפיס ונוספה לו תמונת מבקש המקלט. בעקבות שינויים אלה, עד לסוף שנת 2020 נעלמו כמעט לחלוטין חששות הנוגעים לתקינות האשרות.

לבסוף, בעוד שמרבית מבקשי המקלט הצליחו לחדש את אשרותיהם באמצעות המערכת המקוונת החדשה, חלקם נדרשו עדיין לסיוע פנים-אל-פנים במשרדי רשות האוכלוסין, מסיבות שונות ומשונות (למשל בגלל שאיבדו או פגמו באשרה המקורית שלהם, שבלעדיה תדפיס ההארכה אינו תקף). רשות האוכלוסין הסכימה לספק שירותים אלו רק בלשכתה בבני ברק, דבר שהוביל לקושי משמעותי למבקשי מקלט המתגוררים באילת, שנאלצו לנסוע עד בני ברק (למעלה מעשר שעות הלוך ושוב), בשל סירובה של רשות האוכלוסין להעניק להם שירות בסניף משרד הפנים בעיר (שהיה פתוח באותה עת עבור ישראלים וזרים אחרים). עתרנו לבית המשפט המחוזי כנגד מדיניות מפלה זו, וזמן קצר לאחר מכן, ב-25 באוגוסט, הודיע משרד הפנים כי מבקשי מקלט המתגוררים באילת ונדרשים לקבלת שירות אישי, יוכלו לקבלו בלשכת משרד הפנים בעיר אילת.

הבטחת הליך הוגן בתקופת הקורונה

עם התפרצות מגפת הקורונה, נסגרו כל מתקני המעצר בישראל למבקרים, במטרה למנוע את התפשטות הנגיף. לראשונה ב-22 שנות פעילותו של המוקד, לקחנו על עצמנו את ייצוגם של אנשים שלא יכולנו לפגוש באופן אישי, ויכולנו לדבר איתם רק בטלפון. בשל המגבלות שהוטלו, נדרשנו להמציא פתרונות שיאפשרו ייצוג הולם גם במסגרת איסור הביקורים. **כך, למשל, בית הדין לביקורת משמורת הסכים לקבל את הצהרותיהם בעל-פה של העצורים כי הם מיוצגים על ידי המוקד, במקום טופס ייפוי כוח חתום, ובמקביל, בנינו מערכת יחסי עבודה טובה עם עמיתינו בשירות בתי הסוהר, שאפשרה לנו לקבל מידע מעודכן על המצב המשתנה בכלא גבעון ולהישאר בקשר ישיר עם לקוחות קיימים ופוטנציאליים הנתונים במעצר.**

בתקופת הסגר הראשון התקיימו מרבית הדיונים בבית הדין לביקורת משמורת באמצעות היוועדות חזותית בזום. הניסיון הנצבר לימד כי פרקטיקה זו מסכנת באופן משמעותי את זכויות הכלואים. מכיוון שרוב העצורים במעצר מנהלי-הגירתי אינם מיוצגים על ידי עורכי דין ואינם דוברים עברית, הם אינם מסוגלים לטעון בעצמם כראוי בפני שופט כאשר השימוע מתקיים באמצעות היוועדות חזותית. באחד המקרים, שחרורו של עצור התעכב למשך כמעט שבוע רק משום שלא הצליח להסביר לדיין בזום באופן ברור מהו סכום הערבות שהוא מסוגל להפקיד. הצגנו את ממצאינו וחששותינו בפני הממשלה, ובעקבות דברים אלו **התחייבה הממשלה בדיון בכנסת שנערך ב-4 באוגוסט לקיים את כל הדיונים בבתי הדין למשמורת פנים אל פנים, גם כאשר בבתי משפט אחרים המשיכו הדיונים להתקיים בהיוועדות חזותית.**

בחודש מאי פרסמה הממשלה הצעות חוק חדשות שנועדו להגביל גישה של מבקרים שונים למתקני מעצר במקרה של גל שני של המגפה. הצעות החוק יצרו הבחנה חדה בין הגבלת גישתם של עורכי הדין למתקני מעצר (שתוגבל רק בנסיבות חריגות) לבין הגבלת גישתם של כל המבקרים האחרים לבתי המעצר. ד״ר איילת עוז השתתפה בדיוני ועדת הפנים של הכנסת בהצעות אלו, במטרה להבטיח כי בכל תרחיש תאושר כניסתם למתקני המעצר של חברי צוות המוקד שאינם עורכי דין, אך עדיין מייצגים עצורים. **ב-13 ביולי, התחייבה הממשלה לראות בחברי צוות הקו החם של המוקד המייצגים עצורים כאילו היו עורכי דין, בכל הנוגע לגישה למתקני המעצר.**

2. הגנה על זכויות מבקשי מקלט ופליטים

2.1 הבטחת צרכי קיום בסיסיים והתגברות על מכשולים ביורוקרטיים

הגבלת תוקף החוק למניעת הסתננות

בנובמבר פרסמה הממשלה הצעת חוק שמטרתה להאריך שתי הוראות שעה לחוק למניעת הסתננות שתוקפן עמד לפוג: הגבלות על הוצאת כספים מישראל על ידי "מסתננים" והטלת מגבלות גאוגרפיות על העסקתם. ב-26 בנובמבר, הגשנו, בשיתוף חברינו בפורום ארגוני הפליטים, הערות מפורטות להצעת החוק, המתנגדות להארכת המגבלות הללו. טענו שמגבלות אלה משרתות מטרה אחת בלבד: לאמלל את חיי מבקשי המקלט, וכי יש להן השלכות קשות במיוחד בזמן מגיפה עולמית. עוד ציינו כי משרד הפנים עצמו לא עקב אחר הצורך או האפקטיביות של מגבלות אלה כפי שנדרש על פי החוק. השתתפנו בדיון בוועדת הפנים של הכנסת בנושא, **ותודות לפעילותנו החוק הוארך לשנה בלבד במקום לשלוש שנים**, כפי שהממשלה דרשה. אנו מקווים כי השנה יפוג תוקפו של החוק המפלה הזה.

הזכות לשמירה על אחדות המשפחה של מבקשי מקלט

ב-4 בנובמבר הסתיים הליך משפטי שאנו מייצגים בו בשנתיים האחרונות. בעתירה ביקשנו לתקן את סעיף 12 (ג) לנוהל הטיפול במבקשי מקלט בישראל, כך שבני זוג של מבקשי מקלט יהיו מוגנים מפני גירוש – בין שבני הזוג נישאו לפני שנכנסו לישראל ובין שלאו. במהלך הדיון בבית המשפט בעתירתנו, הודיעה המדינה לבית המשפט כי תשנה את מדיניותה ותדון בבקשות של זוגות שנישאו בישראל, בנסיבות חריגות. בעקבות התחייבות זו הסכמנו למשוך את העתירה ולהיערך למאבק על הגדרת אותן "נסיבות חריגות" במקרים עתידיים. התחייבות המדינה עוגנה בנוהל החדש שגובש, ויהיה לה משקל רב במקרים עתידיים. **כבר היום, התחייבות המדינה בהליך שלנו הביאה לכך שמספר זוגות הורשו להישאר יחד בישראל!**

ביטול חלקי של חוק הפיקדון

באפריל פסק בית המשפט העליון בעתירה שהוגשה בשנת 2017 על ידי קו לעובד וארגונים נוספים, ביניהם המוקד, ואשר כוונה נגד חוקתיות חוק הפיקדון. השופטים ביטלו את החלק בחוק הפיקדון שחייב את מעסיקי מבקשי המקלט להפקיד 20% משכרם בקרן ממשלתית שלמבקשי המקלט עצמם לא הייתה גישה אליה – עד לצאתם מישראל. בית המשפט הורה כי המעסיקים עדיין יצטרכו לשלם תשלומים נוספים בעת העסקת מבקשי מקלט, אך מבקשי המקלט יקבלו מעתה את מלוא

משכורתם. בית המשפט העליון נתן למדינה חודש להחזיר את כל כספי הפיקדון למבקשי המקלט. ההחלטה מהווה ניצחון דרמטי למבקשי המקלט בישראל והיא ניתנה בתקופה קריטית, ומנעה ממשפחות רבות של מבקשי מקלט מלהדרדר לעוני מחפיר בשיאה של המגיפה. בעקבות ההחלטה, בתוך חודשיים הוחזרו כמעט 200 מיליון שקלים למבקשי המקלט. עם זאת, למרות החלטת בית המשפט, בעת כתיבת דברים אלו, כ-3,000 מבקשי מקלט טרם קיבלו את כספי הפיקדון שלהם. חלקם, בשל מכשולים בירוקרטיים שונים. כך למשל, מבקשי מקלט שלא הייתה להם אשרה בתוקף לא יכלו להשיג את אישור ניהול החשבון שלהם מהבנק וכך לקבל את הכספים שהופקדו עבורם. באמצעות פעילותנו לחידוש האשרות, סייענו למאות אנשים להשיג גישה לכספים המגיעים להם בדין. בנוסף, עבדנו מול נציגי בנק ישראל והפיקוח על הבנקים כדי להתגבר על מכשולים אחרים שעמדו בפני מבקשי מקלט רבים בהתנהלות מול הבנקים.

באוקטובר, בעקבות פניה של קו לעובד, פרסם משרד הפנים את רשימת מבקשי המקלט שטרם ביקשו מקופת הפיקדון את הכסף המגיע להם. מבין 3,000 האנשים שנכללו ברשימה, כ-200 היו לקוחות לשעבר של המוקד. בעזרת 11 מתנדבים, ניסה המוקד להגיע לכל אותם לקוחות ולהודיע להם על הכספים הקיימים ועל הדרך לפדות אותם. הצלחנו להגיע ל-86 אנשים, שפדו בהצלחה את כספי הפיקדון שלהם!

הפנית זרקור להשפלה ולהתעמרות במבקשי מקלט בלשכות משרד הפנים

ביוני, לאחר כמעט שנתיים של עבודה עם תחקירני תוכנית "המקור" ומסירת מידע רלוונטי, שודר פרק בתוכנית תחת הכותרת "השפלה בחסות המדינה". הפרק חשף את ההתעמרות וההתעללות הקשה המופנית כלפי מבקשי מקלט ומהגרים בעת חידוש האשרות בלשכת רשות האוכלוסין וההגירה בבני ברק. בעקבות השידור וההד הציבורי שנלווה אליו, פרסמנו עצומה שבה ביקשנו מהציבור בישראל להצטרף לדרישתנו להפסיק את ההתעללות. מנהלת המחלקה המשפטית של המוקד, עו"ד ענבר בראל כתבה טור דעה שפורסם באתר וואלה! וחשף עוולות נוספת המתרחשות מאחורי כתלי לשכות הרשות. פרסמנו גם סדרת פוסטים בפייסבוק אודות ההתעללות הנרחבת שחווים לקוחות המוקד במפגשים עם פקחי רשות האוכלוסין. לבסוף, הגשנו תלונה ליחידה למאבק בגזענות במשרד המשפטים, ובשיתוף פורום ארגוני הפליטים, ניסחנו פניה בנושא למקבלי ההחלטות הרלוונטיים במטרה להעלות את המודעות לכך ולהפסיק את ההתעללות האמורה. **למרבה הצער, אנחנו מתריעים מזה שנים על הטיפול הלקוי במבקשי מקלט ובמהגרים בלשכות משרד הפנים, ונמשיך לטפל בתלונות אלה עד שכל מבקשי המקלט והמהגרים יוכלו לפנות לרשויות בישראל למימוש זכויותיהם ללא חשש.**

סיוע למבקשי מקלט המתגוררים מחוץ לתל אביב

אחד היעדים העיקריים שלנו לשנת 2020 היה להבטיח ששירותינו יהיו נגישים למבקשי המקלט בכל רחבי ישראל, ולא רק לאלה החיים בתל אביב. מכיוון שמחצית מקהילת מבקשי המקלט בישראל מרוכזת בתל אביב ובסביבתה, רובם המכריע של הארגונים המספקים שירותים לקהילה, נמצאים גם הם בתל אביב. אך אנו סבורים שחיוני לדאוג לכך שגם מבקשי המקלט המתגוררים בפריפריה יקבלו גישה לאותה תמיכה ולאותם שירותים כמו תושבי המרכז. על כן, ב-28 בינואר

קיימנו קבלת קהל מיוחדת בבאר שבע לחברי הקהילה בעיר. בנוסף לכך ערכנו הדרכה לפעילים ומתנדבים בעיר. ביקורים בערים אחרות שתכננו בוטלו בשל משבר הקורונה, אך עבדנו בשיתוף פעילים מקומיים לפרסם את קבלת הקהל הטלפונית שקיימנו בתקופת המשבר, ואכן **כ-55% מהשיחות שקיבלנו במהלך תקופת הקורונה היו ממבקשי מקלט החיים מחוץ לתל אביב.**

2.2 שיפור מערכת המקלט

הגשת עררים כנגד דחיית בקשות מקלט של אריתראים והכרה בלקוחות המוקד כפליטים

בסוף שנת 2019, לאחר סיום ההליך המשפטי בעניין "מסגנה", אשר קבע את המבחנים לבדיקת בקשות המקלט של אריתראים שערקו מהשירות הצבאי הכפוי במדינה, התחייב משרד הפנים לפתוח ולבחון מחדש את כל בקשות המקלט של מבקשי המקלט האריתריאים, שנדחו על בסיס הקריטריונים הקודמים. במהלך המחצית השנייה של 2020 התחלנו לקבל החלטות בבקשות המקלט שנבחנו שנית. **שמחנו לגלות ששניים מלקוחותינו הוכרו כפליטים!** ב-28 ביוני ליווינו אחד

מהם למשרדי משרד הפנים כדי לקבל את המעמד הארעי שלו. מדובר באזרח אריתראי ששירת בצבא האריתראי במשך 15 שנים, במהלכן עונה על ידי מפקדיו ואף נכלא למשך שישה חודשים רק משום שביקש לראות את משפחתו, לאחר ארבע שנים בהן לא ראה אותה.

למרבה הצער, מרבית האריתראים שפנו אלינו לאחר שהתקבלה החלטה חוזרת בבקשת המקלט שלהם – עשו זאת מאחר ובקשותיהם נדחו. לאחר שבחנו בקפידה עשר דחיות שהתקבלו בשנת 2020, הגשנו שלושה עררים לבית הדין לעררים (אחד מהם עם עמיתינו בארגון HIAS ובקליניקה לזכויות פליטים באוניברסיטת תל אביב). לעררים אלו תהיה השלכה אדירה הן על לקוחות המוקד והן על הקהילה האריתריאית כולה, מכיוון שהם עוסקים בפגמים שיטתיים ומשמעותיים שמצאנו בהליכי קבלת ההחלטות בבקשות המקלט. **אם נצליח, נקבע תקדימים משפטיים שיסייעו לרבים בקהילה האריתריאית בישראל לקבל את מעמד הפליטות שהם ראויים לו.**

הפגת החששות בנוגע לנרמול היחסים בין ישראל וסודן

באוקטובר 2020 הוכרז על הסכם נורמליזציה בין ישראל לסודן. בעקבות הודעה זו החלו להתפשט שמועות לא מבוססות בתוך הקהילה הסודנית ומכיוונם של פוליטיקאים שונים שטענו כי ההסכם יוביל לגירושם של מבקשי המקלט מסודן. אשר על כן, בשבועות שלאחר ההכרזה פעלנו באופן אפקטיבי להפיץ לחברי הקהילה את המידע המשפטי המלא, לפיו **לא ניתן לגרש מבקשי מקלט מסודן מאחר שישראל מעולם לא בחנה את בקשות המקלט שלהם.** עדכנו גם את נציגי ארצות הברית והאיחוד האירופי בעמדתנו. מאוחר יותר, ראש רשות האוכלוסין וההגירה בעצמו אישר את עמדתנו בשיחה שקיים עם עיתונאים, ואמר במפורש כי לא מונחת על השולחן כל תוכנית גירוש לסודן. נציין כי החששות בעקבות פרסום הסכם הנורמליזציה הובילו סודנים רבים, ובמיוחד נשים, שחיו בישראל במשך שנים מבלי להגיש בקשות מקלט, להגיש בקשות מקלט בחודשים אוקטובר ונובמבר.

סיוע למבקשי מקלט בהגשת בקשות מקלט בתקופת הקורונה

בתקופת הקורונה, עבר משרד הפנים לקבל בקשות מקלט באופן מקוון בלבד. אף על פי שהמהלך היה חיובי, היו בטופס המקוון כמה כשלים, שעליהם הצבענו. חלקם היו טכניים, כמו מגבלת תווים בטופס וחובת הקלדת מספר דרכון, אך בהסתכלות כוללת הם השפיעו משמעותית על יכולתם של מבקשי המקלט להסביר באופן ברור את עילות המקלט שלהם. בעקבות התערבותנו נמצאו פתרונות לשגיאות שהתעוררו.

כמו כן, בשל המעבר למערכת מקוונת להגשת בקשות מקלט, פעל המוקד להרחיב את מעגלי הידע ולהכשיר פעילים נוספים בסיוע בהגשת בקשות מקלט. בחודש נובמבר ערך צוות הקו החם של המוקד הכשרה לסטודנטים-מתנדבים ב-HIAS, ולימד אותם כיצד למלא בצורה הטובה והמקצועית ביותר את טפסי ה-RSD. לאחר הכשרה זו, הצטרפו HIAS והקליניקה לזכויות פליטים באוניברסיטת תל-אביב למשימת מילוי בקשות המקלט, לצד צוות המוקד.

דוח חדש על כשלי מערכת המקלט בישראל

ב-24 בספטמבר, לקראת הדיון בבית המשפט העליון בנוגע לזמן שחלף ללא הכרעה בבקשות מקלט של מבקשי המקלטמדרפור, פרסם המוקד את הדוח החדש, מעלות אבק. דוח זה כולל את המידע העדכני ביותר בנושא בחינת בקשות המקלט של אזרחי אריתריאה וסודן. **הדוח מפרט את הדרכים השונות שבהן המדינה נמנעת במתכוון מלבדוק בקשות מקלט מוצדקות בעשור האחרון**: החל ממניעת גישה למערכת המקלט, דרך מדיניות מוצהרת של העדפה לבחינת בקשות שהגישו אנשים שהינם ברי-גירוש (דוגמת אזרחי אוקראינה, גיאורגיה, רוסיה, סרי לנקה וכו'); ועד לשלל הטיעונים שהציגה המדינה בבג"ץ בניסיון להצדיק את סירובה לבחון את בקשות המקלט של יוצאי דארפור, הרי נובה והנילוס הכחול בסודן. עוד עולה מהדוח כי במדינות רבות קיימות מגבלות חוקיות על משך הזמן המרבי להכרעה בבקשות למקלט מדיני, זאת בעוד בישראל פרק הזמן לבחינת בקשות אינו מוסדר אפילו בנהלים הפנימיים של רשות האוכלוסין וההגירה.

מחקר השוואתי בינלאומי בנושא ילדי מבקשי מקלט

בתחילת 2020 השלמנו דוח מחקר הבוחן את מעמדם החוקי של ילדי מבקשי מקלט ב-11 מדינות. המחקר הראשוני נעשה בסיוע פרו-בונו של משרדי עורכי הדין הבינלאומיים Orrick ו-White & Case. מסקנות הדוח היו כי **בכל אחת מהמדינות שנסקרו, רובם המכריע של ילדי מבקשי המקלט החיים בישראל, היו זכאים לתושבות קבע או אזרחות כאשר ימלאו להם 18, ובאחדות מהן רבים מהילדים היו כבר בשלב זה זכאים לתושבות קבע.** בנוסף, בכל המדינות שנסקרו, ילדי מבקשי המקלט היו זכאים לשירותים סוציאליים וממשלתיים רבים בהרבה מאלה שהם מקבלים בישראל – אפילו לפני שהיו זוכים למעמד ארוך-טווח מסוג כלשהו. אנו מתכוונים להשתמש בממצאים אלו כדי לפעול להרחבת זכויותיהם של ילדי מבקשי המקלט בישראל.

2.3. שינוי תפישות בקרב הציבור הישראלי

קידום קשרים בין ישראלים למבקשי מקלט

השנה המשכנו בפרויקט שנועד לחבר בין ישראלים למבקשי מקלט באמצעות אירועים חברתיים ותרבותיים, על מנת לאפשר לשתי הקהילות להכיר זו את זו מקרוב, ולהתגבר על סטריאוטיפים וחשדות הדדיים. בשנת 2020 ערכנו בסך הכל 11 אירועים - שישה אירועים פיזיים לפני משבר הקורונה, וחמישה אירועים מקוונים במהלכו. למעלה מ-200 איש השתתפו באירועים הפיזיים ואלפים צפו בסרטוני האירועים המקוונים. להלן מדגם של כמה מהאירועים האהובים עלינו השנה:

מבקשי חיים

בספטמבר, המוקד הציג לראשונה ברשתות החברתיות מיזם הקרוי "מבקשי חיים" ובאנגלית, "Life seekers". מיזם זה, שנבנה בהשראת "Humans of New York", מבקש להאניש את מבקשי המקלט ולספק להם ערוץ ישיר לתקשורת עם הציבור הישראלי, דרכו הם יכולים לספר את סיפורם במילותיהם שלהם. במהלך 2020 פרסם הדף 48 פוסטים, אשר הציגו תשעה מבקשי מקלט החיים בישראל. הפוסטים הגיעו באופן אורגני ליותר מ-3900 אנשים, ומאות גילו בו עניין באמצעות לייקים, תגובות ושיתופים. ניתן למצוא את הפרויקט גם בחשבון האינסטגרם @LifeSeekersIL.

מעמד רעוע של תקווה (Uncertain Status of Hope) – מחווה לנשים מנהיגות חסרות מעמד

ב-8 במארס, 2020, יום האישה הבינלאומי, המוקד שיתף פעולה עם ארגון "אשה לאשה" החיפאי והעלה אירוע לכבוד אקטיביסטיות חסרות מעמד בישראל. אורחות הכבוד היו שרון אוסטריה, פעילה פיליפינית למען מעמד לילדי עובדים זרים; אסמהאן ג'בלי, פעילה בקהילה הפלסטינית; ואסמאית מהרציון, מנהיגה בקהילת מבקשי המקלט מאריתריאה. את האירוע פתח פאנל בהנחייתה של ד"ר איילת עוז ובהשתתפות אורחות הכבוד, ולאחריו הן קיבלו תעודות הוקרה על פעילותן.

כל הדוברות הציגו את פעילותן בקהילה. אסמאית מהרציון אמרה: "אנשים רבים בקהילה שלי לא מספרים על הבעיות בתוך ומחוץ לקהילה. אני לא מפסיקה לדבר ולהתעקש על מה שאני מאמינה בו, גם כשאומרים לי לשתוק... אני יודעת שאני עושה את הדבר הנכון כשאני מדברת על הקשיים בקהילות שלנו ועל הדברים שאנחנו צריכות לשנות." כשלושים אנשים נכחו באירוע, ביניהם ישראלים, מבקשי מקלט, פלסטינים, מהגרי עבודה וזרים נוספים. האירוע שודר גם בשידור לייב בפייסבוק.

ראיונות עם מבקשי מקלט בשידור חי בפייסבוק

ב-7 במאי המוקד פתח ביוזמה חדשה של שידורי פייסבוק לייב של שיחות עם מבקשי מקלט, לנוכח המגבלות על מפגשים פיזיים. המרואיין הראשון היה ברהנה נגסי, מנהיג בקהילת מבקשי המקלט בירושלים. ברהנה דיבר בשידור על ההתמודדות של קהילת מבקשי המקלט עם משבר הקורונה, וכן ענה על שאלות שהצופים שאלו בתגובות. בעקבות הצלחת הראיון הראשון, החלטנו לערוך שידורים נוספים: שוחחנו עם עבדת אישמיל, מנהיג בקהילת מבקשי המקלט בבאר שבע; עם סלאם ממושה אשטו, אמנית שהיא בתם של מבקשי מקלט מאריתריאה ואתיופיה; ועם גמראלדין עלי, מבקש מקלט מסודן, הפועל כאמן מולטימדיה וכסופר. ב-24 בספטמבר שידרנו בשידור חי שיחה מיוחדת לקראת חג

הסוכות, בין פייסל סדיק, מבקש מקלט מדארפור, לבין אליוט וייסרוב-גלסנברג, פעיל חברתי אמריקני-ישראלי. עשרות אנשים צפו בשידור החי, ומעל 3000 בשידור המוקלט.

2.4. סיוע למבקשי מקלט פוטנציאלים חדשים

ניטור כניסות חדשות מלבנון

במאי איתר המוקד בכלא גבעון עצור סודני שנכנס לישראל בתחילת 2020 דרך גבול לבנון. הוא נעצר במסגרת החוק למניעת הסתננות, ואנחנו יצגנו אותו במסגרת הליכי השחרור ממשמורת. לאחר מכן, שוחחנו עמו על מנת ללמוד עוד על הכניסה שלו לישראל מלבנון. הוא סיפר לנו על מציאות חייה של הקהילה הסודנית בלבנון, המתמודדת עם עוני קיצוני אשר החריף בעקבות משבר הקורונה. מחקר נוסף שבצענו אישש את המידע שמסר לנו. לאחר כניסתו, ראינו דיווחים תקשורתיים אודות ניסיונות נוספים של אזרחים סודאנים להיכנס לישראל דרך גבול לבנון. מקרים אלו הסתיימו בכך שחיילי צה"ל השיבו את החוצים ללבנון.

כדי לוודא שההחזרות ללבנון עומדות בחוק הבינלאומי ובהתחייבויות המדינה לבג"ץ בעתירה שהגשנו כנגד ה"החזרות החמות" למצרים ב-2007, פנינו ב-13 במאי לצה"ל ולפרקליט המדינה במכתב בו הזכרנו להם את מחויבויותיהם בהמשך לפסיקת בג"ץ ובקשנו מהם מידע נוסף. בתגובה, מסר צה"ל כי כל הסודנים שנכנסו מתוחקרים בגבול בנוגע לעילות המקלט שלהם.

התפרצות מלחמת האזרחים באתיופיה

ב-4 בנובמבר הכריז ראש הממשלה האתיופי, אביי אחמד, על מתקפה במחוז תיגראי שבצפון מזרח אתיופיה. מאז, מתנהלת במדינה מלחמת אזרחים שגבתה מספר לא ידוע של קורבנות והובילה למיליוני פליטים ועקורים. המתיחות התפרסה ברחבי המדינה, ועל אף שקשה להשיג תמונה ברורה של המצב באתיופיה, ברור שהמשבר ההומניטרי מחריף במהירות. מסיבה זאת, פנינו לרשות האוכלוסין וההגירה בבקשת חופש מידע בניסיון למפות את קהילת מבקשי המקלט האתיופים בישראל. למדנו כי כיום יש כ-8700 אתיופים לא-יהודיים בישראל, אשר 771 מתוכם הגישו בקשות מקלט שנדחו, ו-565 מתוכם עוד ממתינים להכרעה בבקשות המקלט שלהם. אנו פועלים באופן הדוק עם ארגונים שותפים ועם הנציגות המקומית של נציבות האו"ם לפליטים כדי להעריך בכל רגע מהי הדרך הטובה ביותר לסייע ולהגן על קהילה זאת, לנוכח האלימות המתרחשת באתיופיה.

3. הגנה על קורבנות סחר בבני-אדם

שינויים משמעותיים בהליך ההכרה המשטרתי בקורבנות סחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות

פעילות השטח והעשייה המשפטית והציבורית של המוקד בעשור הראשון לקיומו הובילו לכך שחולית הסחר של משטרת ישראל יכולה להכיר באופן רשמי בבני אדם כמי שנפלו קורבן לסחר

בבני אדם או החזקה בתנאי עבדות. הכרה זאת מקנה להם גישה למקלט שיקומי, אשרת עבודה למשך שנה, וכן טיפול רפואי ופסיכולוגי. שירותים אלה חיוניים ביותר עבור קורבנות הסחר, שתכופות מצבם הגופני והפסיכולוגי רעוע כל כך שאינם מסוגלים לפרנס את עצמם או לממן דיור קבוע.

הליך הכרה זה מצריך הצגת "ראשית ראיה" בפני חולית הסחר, אשר עד לשנה האחרונה הורכבה מקצינה אחת בלבד, שהייתה בעלת הסמכות לחקור את מקרי הסחר ולזהות את הקורבנות. אולם הליך ההכרה והתשאול של קורבנות הסחר סבל מפגמים קשים: קורבנות נלקחו בכוח לתחנות משטרה כדי להיחקר על ידי שוטרים חסרי הכשרה מתאימה, מה שפעמים רבות גרם לטראומה נוספת עבורם; הרף הראייתי שדרשה ראש חוליית הסחר נקבע באופן שרירותי, לא התפרסם לציבור, והיה גבוה באופן בלתי מוצדק; והדין לא כלל כל מנגנון לערעור על קביעת המשטרה בעניין ההכרה. כתוצאה מכך, קורבנות ספורים בלבד הוכרו, בעוד קורבנות רבים ביותר נדחו מדי שנה ומצאו עצמם בפני שוקת שבורה.

השקענו השנה מאמצים ניכרים לשיפור מנגנון ההכרה בקורבנות סחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות, ועד סוף 2020, שינינו מנגנון זה לחלוטין.

הצעד הראשון בו נקטנו היה לאתגר את הרף הראייתי השרירותי. בשנת 2019 ייצג הקו החם אזרח סודני שעונה ונאנס באופן שיטתי במחנות העינויים בסיני, ואף על פי כן לא הוכר כקורבן סחר בבני-אדם, וזאת משום שהמשטרה לא ראתה ב"פרוטוקול איסטנבול" שנערך בעניינו (פרוטוקול בינלאומי לתיעוד סממנים פיזיים ופסיכולוגיים של קורבנות עינויים) כראיה תומכת בטענותיו. כצעד ראשון, הגשנו ערר למחלקת העררים בפרקליטות על החלטת המשטרה שלא להכיר בו. בפרקליטות השיבו כי הם לא מהווים ערכאת ערעור על החלטות המשטרה בעניין זה, ועל כן בינואר 2020 הגשנו עתירה לבג"ץ על החלטת המשטרה שלא להכיר בלקוח שלנו כקורבן סחר בבני-אדם. בעתירה, דרשנו מהמדינה לייצר קריטריונים סטנדרטיים וברורים להכרה בקורבנות סחר בבני-אדם והחזקה בתנאי עבדות, וכן ליצור מנגנון לערעור על החלטות חוליית הסחר של משטרת ישראל.

בעקבות העתירה, בתחילת מארס, הודיעה לנו המשטרה כי היא שקלה מחדש את המקרה של הלקוח שלנו, והחליטה להכיר בו כקורבן סחר בבני אדם! הלקוח הופנה למקלט לקורבנות סחר בבני אדם, שם החל בתהליך שיקום רשמי. **חודשיים לאחר מכן, התחייבה המדינה להקים מנגנון לערעור על החלטות המשטרה בעניין קורבנות סחר, ולקבוע קריטריונים ברורים להכרה.**

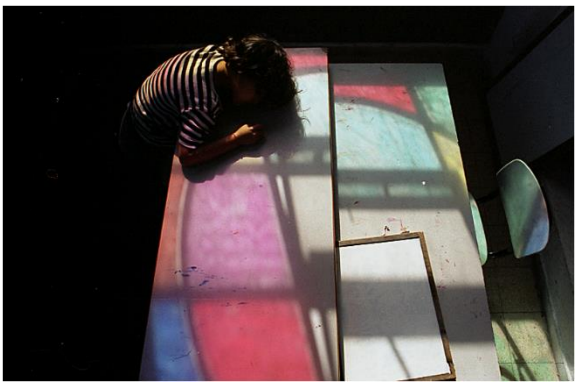

הצעד השני היה לפעול נמרצות לקידום רפורמה באופן שבו קורבנות תושאלו על ידי המשטרה כחלק מתהליך ההכרה במעמדם. ביוני, המוקד, בשיתוף עם איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל והקליניקה לזכויות פליטים באוניברסיטת תל-אביב, שלח מכתב לשר לביטחון פנים, בנוגע לכשלים רציניים בטיפול המשטרתי בקורבנות סחר בבני-אדם. **המכתב תאר ארבעה מקרים ספציפיים בהם טיפלנו, ביניהם מקרה של קטינה שהוחזקה בתנאי עבדות, והייתה במצב נפשי רעוע באופן נראה לעין כאשר נלקחה לחקירה בלא אזהרה (בעודה לבושה בפיג'מה).** בחקירה המשטרתית נאמר לה כי לא תזכה להגנה או לשיקום עד שלא תחשוף את שמו של האדם שסחר בה. מקרה נוסף שהופיע במכתב היה

של אישה שסבלה מאלימות מינית ופיזית חמורה מידי בעלה, ואף על פי כן נלקחה מביתה בלא אזהרה לחקירה בניידת, ועומתה בתחנת המשטרה עם בן זוגה המתעלל.

ציינו במכתבנו כי העמדת הדרישה לשיתוף פעולה עם חקירה משטרתית כתנאי לאספקת הגנה עבור קורבנות סחר, עומדת בניגוד לחוק בישראל, להחלטות הממשלה ולקווים המנחים המקובלים בעולם בנוגע לחקירות סחר בבני-אדם. טענו כי לא רק שהאמצעים בהם נקטה חוליית הסחר של המשטרה סיכנו קורבנות סחר בבני-אדם, אלא שהם חיבלו בחקירות עצמם וסתמו את הגולל על יכולתה של המדינה לאתר רשתות סחר בבני-אדם ולהביא את האשמים לדין.

מכתבנו כלל דרישות לכך שההעברה למקלט שיקומי לא תהיה תלויה בביצוע חקירה משטרתית, ושהתשאולים יבוצעו באופן המבטיח הגנה על הקורבנות ותואם את זכויותיהם על פי חוק זכויות נפגעי עבירה. כן דרשנו כי חקירות של מקרי סחר בבני-אדם יבוצעו באופן שיאפשר לקורבנות לחלוק את החוויות שלהם באופן הדרגתי וכשהם מלווים במערך תמיכה טיפולית משקמת. **בעקבות מכתבנו, באוקטובר קיימנו פגישה עם המשנה למנכ"ל המשרד לביטחון פנים, שהתחייב לשנות את האופן בו נחקרים קורבנות סחר בבני אדם.**

הצעד השלישי היה הפעלת לחץ להקצאת משאבים ואנשי צוות נוספים במשטרה שיגויסו לטובת המאבק בסחר בבני-אדם ולהגנה על הקורבנות. ביוני, בשיתוף עם קו לעובד, שלחנו לשר לביטחון פנים פניה בטענה שהמשטרה לא חוקרת את המקרים ביעילות וכהלכה, ושהמדינה צריכה לקיים את התחייבותה למנות קצינים בעלי ידע וסמכות לחקירות מקרי סחר ועבדות ביחידות המשטרה המחוזיות (הימ"רים). **בעקבות מכתבנו, במהלך דיון בכנסת התחייבה המשטרה להוסיף לפחות שני קצינים נוספים לחוליית הסחר של המשטרה, וכן להכשיר את הימ"רים להילחם בסחר בבני-אדם ולקבוע יעדים ספציפיים עבור כל יחידה לגבי מספר החקירות הנדרשות בנושא הסחר.**

בינואר 2021, פרסמה חולית הסחר של המשטרה טיוטה של הנוהל החדש המסדיר את הליך ההכרה באדם כקורבן סחר בבני אדם או החזקה בתנאי עבדות. הנוהל מסמל צעד ענק לקראת הגנה על קורבנות וכולל תהליך ברור להגשת הבקשה, כללים נוקשים לגבי האופן בו צריך להתנהל ראיון עם קורבנות סחר, וכן מנגנון ערר ברור.

השתתפות בגיבוש תוכנית היישום לתוכנית החומש הלאומית למאבק בסחר בבני-אדם

ב-2020 החלה המדינה לתכנן את יישום תוכנית החומש הלאומית למאבק בסחר בבני-אדם, אשר אומצה על ידי הממשלה בינואר 2019. בשל הניסיון הרב שלנו בנושא הסחר בבני אדם בישראל, ועבודתנו הצמודה עם משרדי הממשלה במאבק בסחר בבני אדם לאורך השנים, הוזמנו להשתתף בתהליך. **השתתפנו בדיוני צוותי המניעה, האכיפה, ההגנה והשיקום, המחקר, והצוות לעניין ראשית הראייה, וכך סייענו לעצב את המדיניות הממשלתית של ישראל בנושא ואת המנגנונים**

המשמשים להטמעת המדיניות. הזדמנות חסרת תקדים זו אפשרה לנו למקד את תשומת הלב של הגורמים השותפים בממשלה למאבק בסחר בבני אדם בהגנה על הקורבנות ושמירה על זכויותיהם.

בפגישת ביניים שהתקיימה בנובמבר בהשתתפות מנכ"לי מספר משרדים ממשלתיים, **הממשלה התחייבה להקצות משאבים נוספים למאבק בסחר בבני-אדם; לחזק את שיתוף הפעולה עם ארגוני החברה האזרחית וביניהם המוקד; לערוך מחקר אודות היקף תופעת הסחר בבני-אדם בישראל והליך ההכרה בקורבנות, ולספק אמצעי הגנה מגוונים לקורבנות, בנוסף למקלטים הקיימים.** החלטות סופיות באשר להטמעת התוכנית יתקבלו לאחר שתושבע ממשלה חדשה ב-2021.

הגנה על עתידן של 27 נשים אתיופיות לא יהודיות אשר נפלו קורבן לסחר בבני-אדם

ב-2012 נכנסה לישראל קבוצה של נערות שנחטפו מאתיופיה, נלקחו לסודן ונמכרו לשבי בסיני, שם עברו עינויים קשים עד אשר שוחררו בגבול עם ישראל. הנשים הצעירות הגיעו לישראל לאחר שנאנסו, הורעבו והוכו בשיטתיות. בישראל הוכרו כולן כקורבנות סחר בבני אדם, וגם היום, עשור לאחר מכן, הן לא יכולות לשוב לאתיופיה בשל הנידוי הכבד אותו יסבלו כקורבנות אונס. **בחודש יוני פנה המוקד לשר הפנים בבקשה מיוחדת להעניק מעמד הומניטרי לקבוצת הנשים הצעירות הללו.** בנוסף לפנייתנו, נשלחה לשר פנייה דומה מטעם קואליציה של ארגוני נשים שיידענו אותם אודות המקרה החריג.

בתחילת ספטמבר, לאחר שלא התקבלה כל תשובה מלשכת שר הפנים שודרה בחדשות כאן 11 כתבה אודות המקרה, שעוררה התגייסות ציבורית אדירה. בעקבות הכתבה, שר העבודה והרווחה, יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, רבנים וקבוצות דתיות, ולמעלה מ-5000 אזרחים ישראלים פנו לשר הפנים בדרישה להיענות לבקשתנו ולהעניק לנשים מעמד שיאפשר להן לשקם את חייהן בישראל. באוקטובר, מנכ"לית המוקד וחברת צוות לשעבר במסיל"ה השתתפו בדיון מיוחד שנערך בעניינן של הנשים בועדת המשנה של הכנסת למאבק בסחר בנשים ובזנות. ביוזמת יו"ר הועדה, ח"כ מרב מיכאלי, נשלח מכתב תמיכה בבקשתנו לשר הפנים, שהיו חתומים עליו למעלה מ-30 חברי כנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה.

בינואר 2021 קיבלנו את תשובתו של שר הפנים לפנייתנו. השר החליט להעניק לנשים אשרת עבודה למשך שנה! ההחלטה מעניקה לנשים אוויר לנשימה, אך באופן זמני בלבד. אנו נמשיך לייצג אותן עד שיקבלו מעמד של קבע בישראל.

לקוחות שהוכרו כקורבנות סחר בבני-אדם

השנה הגשנו לחוליית הסחר במשטרת ישראל בקשות להכרה בחמישה בני אדם כקורבנות סחר בבני אדם. מתוכם ארבעה הוכרו וזכו לאשרת עבודה למשך שנה, גישה למקלטים שיקומיים וכן טיפולים רפואיים ונפשיים. בין הלקוחות שלנו אשר הוכרו כקורבנות סחר השנה ישנם אישה סודנית שנפלה בנעוריה קורבן לסחר בבני אדם כ״כלה בהזמנה, וכן ניצולי מחנות העינויים בסיני. שתיים מהבקשות שהגשנו היו בקשות לבחינה נוספת של ההחלטות בעניינם של לקוחות שבקשתם להכרה כקורבנות סחר בבני אסדם נדחתה בעבר.

4. הגנה על זכויות מהגרים

השגת מעמד תושבות למשפחה פיליפינית מתוקף החלטת הממשלה משנת 2010

השנה הגיע לסיומו אחד התיקים הממושכים ביותר שניהלנו במוקד, של משפחה פיליפינית שייצגנו בשלושה הליכים שונים במהלך עשר השנים האחרונות. טענו בהליכים השונים שבני המשפחה זכאים לתושבות מתוקף החלטת הממשלה בדבר מעמד ילדי מהגרי עבודה משנת 2010. בספטמבר 2019 קבע בית הדין לעררים שהמשפחה תקבל מעמד בישראל, **ובתחילת שנת 2020 הלכנו עם בני המשפחה לאסוף את תעודות הזהות הישראליות שלהם!** הילדים קיבלו מעמד של תושבי קבע וההורים קיבלו מעמד של תושבים ארעיים. **אחרי עשר שנים של עבודה, התרגשנו ללוות את לקוחותינו לאסוף את המסמכים המסמלים את תחילת חייהם היציבים בישראל.**

מאבק למען רווחתו של ילד יתום שגדל במשפחה אומנת בישראל

השנה ייצגנו ילד ממוצא זר אשר נולד בישראל לאם בעלת מעמד קבע, אך האם נפטרה באורח טרגי לאחר הלידה, ואביו סובל מבעיות בריאות חמורות שמונעות ממנו לגדל את בנו. מאז לידתו, הילד גדל בקרב משפחה אוהבת בעלת מעמד קבע בישראל. בתחילת שנת 2020 המשפחה ניסתה לעגן את מעמדה כמשפחת אומנה במשרד הרווחה, אך זמן קצר לאחר מכן נמסר למשפחה כי נבחנים הליכים לגירוש הילד בחזרה לארץ המוצא של סבתו. בעקבות זאת, פנינו במכתב חריף לשר הרווחה וטענו כי גירוש הילד יוביל לתוצאה הרסנית עבורו. דרשנו שפקידי משרד הרווחה יפעלו לעצירת הליכי הגירוש ויכירו במשפחה המגדלת את הילד כמשפחת האומנה הרשמית שלו. **בעקבות המכתב, נעצרו הליכי הגירוש והמשיכו ההליכים להכרה באותה משפחה כמשפחת האומנה.**

הערות לנוהל המסדיר את פעילות הועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטריים

לועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטריים (הועדה ההומניטרית) סמכות רחבה להכריע במגוון בקשות הנוגעות לעניינים הומניטריים, ולשולחנה מגיעים עניינים של מבקשי מקלט, מהגרים וקורבנות סחר בבני אדם רבים. בשלהי שנת 2020, פרסמה הועדה טיוטה לנוסח חדש של הנוהל שמתוקפו היא פועלת. המחלקה המשפטית של המוקד, יחד עם המרכז הרפורמי לדת ומדינה, היא"ס, והאגודה לזכויות האזרח, שלחה הערות מפורטות לטיוטת הנוהל. **בהערותינו, דנו בבעיות העיקריות בנוהל, אשר פוגעות בזכויות המבקשים ומקשות על פניה לועדה**. ב-10 בדצמבר 2021 משרד הפנים סיפק תשובה מקיפה למכתבנו, אשר כללה מספר שינויים שנעשו בנוהל בתגובה לחלק מהערותינו. כך, למשל, הובהר כי לא תבוטל אשרה שקיבל אדם תחת הליך אחר אם בקשתו ההומניטרית נדחתה. באשר לחלק מהערותינו שלא התקבלו, הגשנו עתירה לבית המשפט יחד עם ארגונים נוספים. כך, למשל, עמדנו על מתן אפשרות להגיש בקשה הומניטרית על ידי מי שאינו מחזיק בדרכון בתוקף – סוגיה הרלוונטית למבקשי מקלט, קורבנות סחר בבני אדם וכן מחוסרי אזרחות. הועדה ההומניטרית היא מנגון מרכזי הנוגע למהגרים רבים בעלי נסיבות חיים יוצאות דופן, והמאבק לכך שתפעל באחריות, מקצועיות ותוך דאגה לאנשים פגיעים במיוחד ישפיע על אינספור פונים בעתיד.

5. הגנה על זכויות עצורים במעצר מנהלי-הגירתי

מאמצים לשיפור התנאים במתקני הכליאה

לאורך כל שנת 2020 השקיע המוקד מאמצים רבים בשיפור התנאים בבתי הסוהר שבהם מוחזקים עצורים במעצר מנהלי-הגירתי. בשלהי חודש יולי השתתפנו בדיון עם ראשת בתי הדין המנהליים, מיכל צוק, ובו הצגנו את הכשלים העיקריים בפעילות בית הדין לביקורת משמורת, הערכאה המפקחת על החזקתם של כלואים הגירתיים. מאוחר יותר באותה שנה, כאשר הצטרפו שני דיינים חדשים לבין הדין לביקורת משמורת, העברנו להם הדרכה ובה הצגנו את גישתנו באשר לתפקיד בית הדין בזיהוי תופעות כמו סחר בבני אדם, מניעת כליאה ממושכת, והגנה על הכלואים מפני הפרות זכויות נוספות.

בנוסף, המשכנו לקדם את מאבקנו להרחבת ייצוגם של מבקשי מקלט ומהגרים על ידי גופים ממשלתיים. כך, שלחנו הערות מפורטות לסנגוריה הציבורית על תשומת הלב המיוחדת הנחוצה בייצוג נאשמים פליליים שהינם מבקשי מקלט. זאת לאור "הנוהל הפלילי" המאפשר להחזיק מבקשי מקלט שהיו מעורבים בהליך פלילי במעצר מנהלי ללא הגבלת זמן לאחר תום המאסר הפלילי. פנינו גם למשרד המשפטים בדרישה לקבוע כי עצורים הגירתיים הכלואים לתקופות ממושכות יהיו זכאים לקבל ייצוג משפטי במימון המדינה.

לבסוף, ב-21 בדצמבר, המוקד בשיתוף עם האגודה לזכויות האזרח שלח פניה עקרונית לשר הפנים ולשר לבטחון פנים בנוגע לנעשה במתקן הכליאה יהלו"ם הנמצא בנמל התעופה בן גוריון. ביקשנו שהאחריות לתיפעול המתקן ולניהולו תועבר מידיה של רשות האוכלוסין וההגירה לידי שירות בתי הסוהר, על מנת לשפר את השמירה על זכויות הכלואים במתקן.

פרסום דוח אודות מהגרים "חסרי אזרחות בפועל" בישראל

בספטמבר האחרון פרסמנו את הדו"ח "אין מוצא" שעסק בכליאתם הממושכת של מהגרים "חסרי אזרחות בפועל". דוח המחקר, שנכתב על ידי עו"ד מנחם כנפי, לשעבר שגריר ישראל לאריתריאה, דן במציאות הכואבת של מהגרים המבקשים לחזור לארצות המוצא שלהם אך אינם יכולים להוכיח קשר לארצם בהיעדר מסמכים שיוכיחו את אזרחותם. כתוצאה, מהגרים אלו אינם מסוגלים לשוב לביתם, ונופלים למעגל בלתי נגמר של כליאה ושחרור, ללא זכויות ובלי אפשרות להסדיר את מעמדם. לעתים קרובות, מדינת ישראל מתייחסת למהגרים הללו כאל מי שאינם משתפים פעולה עם הרחקתם ומציגה להם שתי אפשרויות: כליאה או גירוש עם מסמכי נסיעה ישראליים, שאינם מוכרים בארצות המוצא. כך, למשל, קרה למאג'י, שהסכים לחזור לגינאה בשנת 2015, אך כשהגיע עם המסמכים הישראליים, כניסתו נדחתה והוא נשלח בחזרה לישראל. הדוח מציע דרכים חדשות ויצירתיות שבאמצעותן מדינת ישראל יכולה לסייע לאותם מהגרים לשוב לארצותיהם ולשבור את המעגל האינסופי של כליאתם.

פרסום דוח תנאי הכליאה לשנת 2019

ברבעון האחרון של שנת 2020 פרסמנו את דוח המעקב השנתי שלנו בדבר תנאי הכליאה למהגרים לשנת 2019. **בדוח הראנו כי רשות האוכלוסין וההגירה מפירה את החלטות בג"ץ בכל הנוגע לזכויותיהם של הכלואים במתקן יהלו"ם בנמל התעופה בן גוריון**: החדרים במתקן קטנים בהרבה מהנדרש בפסיקת בג"ץ וגורמים לצפיפות יתר חמורה במתקן; החדרים אינם מצוידים בארונות, וחפציהם האישיים של הכלואים מאוחסנים בחדר מטען נפרד; ולכלואים במתקן אין גישה לעולם החיצון. כמו כן, מידע שהעבירה לנו רשות האוכלוסין עצמה חשף **כי נמנעת מהעצורים במתקן גישה למערכת המקלט**: חמישה עשר בלבד ממסורבי הכניסה שהוחזקו במתקן הגישו בקשות מקלט בזמן שהותם בו, וכל החמישה עשר היו מיוצגים על ידי המוקד לפליטים ומהגרים, ואילולא התערבות המוקד הם היו מגורשים לפני שהתאפשר להם להגיש את בקשותיהם. **הדו"ח חשף גם את כליאתם הממושכת של מהגרים מתמודדי נפש**, הכלואים לתקופות ארוכות בהמתנה לנסיונות גירוש (שאינם צולחים). הדוח מצייר תמונה קודרת של מצבם של המהגרים ומבקשי המקלט הכלואים, וזאת גם בהתחשב בירידה במספרם מאז סגירתו של מתקן חולות בשנת 2018.

שחרורים ממעצר מנהלי-הגירתי (שלא במסגרת משבר הקורונה)

לאחר גל השחרורים הגדול במהלך השבועות הראשונים של משבר הקורונה, המשכנו לפעול כדי לשחרר עצורים נוספים. **במחציתה השניה של השנה הבאנו לשחרורם של שמונה עצורים נוספים**, כולם מבקשי מקלט מאריתריאה שהוחזקו במעצר מנהלי מתוקף "הנוהל הפלילי" הפלילי למרות שהשלימו את תקופת המאסר שנגזרה עליהם בשל פשעים לא אלימים.

בנוסף, המשכנו במאמצינו למען שחרורם של שני אזרחים גינאים שנכלאו לתקופות ארוכות. הראשון מבין השניים כלוא מזה שלוש שנים ומוכן לשוב לגינאה, אך מסרב לטוס עם מסמכי נסיעה ישראליים שכן הוא חושש כי אלה עשויים לסכן אותו עם חזרתו. השנה, המאבק בעניינו הפך למעגל קסמים של נסיונות גירוש כושלים, בקשות שחרור, דיונים בבית הדין לביקורת משמורת, החלטות שלפיהן סירובו לטוס עם מסמכים ישראליים מהווה "אי שיתוף פעולה" והותרתו בכלאו. אנחנו נמשיך להיאבק עבור הלקוח שלנו, אשר סובל כבר שנים ללא סיבה מלבד רצונו לשוב הביתה בשלום.

הלקוח הגינאי השני היה כלוא למשך עשר שנים וחצי על אף שהיה מוכן לשוב לגינאה. בשנת 2017 הגשנו ערעור לבית המשפט העליון בעניינו, ומאז היה התיק תלוי ועומד בבית המשפט העליון, לאחר שבית המשפט הורה לשחררו וקבע כי מדינת ישראל מנועה מלהחזיק את הלקוח שלנו במאסר כל עוד היא אינה מסוגלת לגרשו לגינאה. ביולי 2020 המדינה ביקשה במפתיע כי התיק יימחק ודרשה שהלקוח שלנו יעזוב את ישראל עד דצמבר 2020. בית המשפט קיבל את עמדתנו שאין כל ראייה לכך שיש ביכולת המדינה לגרשו לגינאה, ולכן שבקשת המדינה תוביל אך להחזרת הלקוח שלנו למאסר ממושך נוסף, והורה למדינה למצוא פתרון אחר. ב-11 באוגוסט ההליך נמחק בהסכמתנו, לאחר שהגענו להסכם עם פרקליטות המדינה ולפיו הלקוח לא יעצר עד שהמדינה תמצא דרך לגרש אותו לגינאה. על פי ההסכמה, משרד הפנים יהיה חייב לקבל את אישור בית הדין לביקורת משמורת אם יבקש להחזירו למעצר.

נאבקים להשיג צדק עבור מבקשת מקלט שהותקפה מינית על ידי סוהר בבית הסוהר גבעון

בשנת 2019 יצגנו מבקשת מקלט שהוחזקה בבית הסוהר גבעון וביקשה להתלונן על שורת מקרי תקיפה והטרדה שעברה מצידו של סוהר שעבד באגף הנשים. באוגוסט 2019 הגשנו בשמה תלונה ליחידה לחקירות סוהרים, התלונה נחקרה, אך במאי 2020 נמסר לנו כי הפרקליטות החליטה שלא להגיש כתב אישום כנגד הסוהר התוקף. ביקשנו לקבל לידינו חומרי החקירה המשטרתית כדי לבחון את האפשרויות המשפטיות העומדות בפני הלקוחה, וכן ביקשנו כי הסוהר לא יוצב בבית הסוהר גבעון עד שהלקוחה תמצה את האפשרויות המשפטיות העומדות לרשותה. בקשתנו התקבלה והסוהר לא הושב לאגף.

עתירת "הביאס קורפוס" לשחרור ממעצר

ב-15 באפריל הגשנו עתירת הביאס קורפוס לבית המשפט העליון מטעמו של מבקש מקלט אריתראי. הלקוח שלנו הוחזק במעצר מנהלי מכוח "הנוהל הפלילי", ולמרות שבית הדין לביקורת משמורת הורה על שחרורו מן המעצר המנהלי, שירות בתי הסוהר סירב לשחרר אותו בטענה שהלקוח טרם סיים לרצות את עונשו הפלילי ולמעשה הועבר למעצר מנהלי בטעות. בית המשפט העליון קיבל את טענת שב"ס, אך פסק כי לאור החלטת בית הדין לביקורת משמורת, הלקוח

ישוחרר מכלאו מיד עם סיום ריצוי עונשו הפלילי ולא יועבר שוב למעצר מנהלי. בעקבות זאת, הלקוח שוחרר בחודש יוני.

שינויים ארגוניים

מינוי מנהלת חדשה למחלקה המשפטית

בחודש יולי נפרדנו מעו״ד טל שטיינר, שהייתה מנהלת המחלקה המשפטית של המוקד במשך שלוש השנים האחרונות. עו״ד שטיינר התחילה תפקיד חדש כמנכ״לית הועד הציבורי נגד עינויים, ארגון שעמו המוקד שיתף פעולה בעניינים שונים. את מקומה כמנהלת המחלקה המשפטית תפסה עו״ד ענבר בראל. גב׳ בראל עבדה כעורכת דין במחלקה המשפטית של המוקד במשך שלוש השנים האחרונות. כעורכת דין כתבה עתירות רבות, שביניהן העתירה שעצרה את נסיון הגירוש לקונגו. היא אף שימשה ממלאת מקום ראש המחלקה המשפטית בזמן חופשת הלידה של גב׳ שטיינר. לפני שהצטרפה למוקד, גב׳ בראל עבדה בפרקליטות המדינה. היא מחזיקה בתואר בוגר במשפטים בהצטיינות מהמסלול האקדמי המכללה למנהל ותואר מוסמך בזכויות אדם במסלול האקדמי המכללה למנהל.